

Ditheo di ikana ho ntlafatsa tshebedisano pele ho tekolobotjha e bohlokwa e tlang ya FATF

11 Phato 2022 - Ditheo tsa Afrika Borwa tse bohareng ba ho lwantshana le manyofonyofo, ho akareditse le kgapo ya mmuso, di ikanne ho ntlafatsa matsapa a tsona a kopanelo le ho ntlafatsa tshebedisano ho netefatsa hore bao ba sebedisitseng mehlodi ya mmuso hamper, ba jara boikarabelo ba ketso tsena tsa bona.

Khomishenara ya SARS Edward Kieswetter, Molaodi wa Naha wa Botjhotjhisi ba Setjhaba Shamila Batohi le Hlooho ya Naha ya DPCI Godfrey Lebeya, ebile ba bang ba dihlooho tse bileng teng pulong ya wekshopo ya matsatsi a mararo ya tshebedisano e pakeng tsa ditheo e neng e le mane Pretoria.

Wekshopo ena e neng e le ka Phupu e ne e le monyetla o etsang nalane wa ditheo tsa phethahatso ya molao, mmoho le Lefapha la Naha la Matlotlo, Ditshebeletso tsa Lekgetho tsa Afrika Borwa, Setsi sa Mautlwela a tsa Ditjhelete, *Financial Sector Conduct Authority* le Banka ya Risefe ya Afrika Borwa hore mmoho ba tlise tekano tshebedisanong e teng pakeng tsa ditheo e mabapi le ho lwantshana le diphallo tse seng molaong tsa ditjhelete, ho hlatsuwa ha tjhelete, ditllolo tsa molao tsa lekgetho le manyofonyofo. Ho ne ho na le bahlanka ba 40 ba ka sehloohong ho tswa Lefapheng la Naha la Matlotlo, SARS, SARB, Setsi sa Mautlwela a tsa Ditjhelete, *Financial Sector Conduct Authority*, Bolaodi ba Naha wa Botjhotjhisi ba Setjhaba, di-Hawks le Yuniti e Ikgethang ya Diphuputso.

Nakong ena e mahlonoko demokrasing ya Afrika Borwa, Dihlooho tsa ditheo tsena tse nang le seabo di dumellane ka hore ho aha ditheo tse matla le tse kgonang ho emelana le mathata a kang a manyofonyofo le diteko tse ding tse jwalo tsa kamoso tsa kgapo ya mmuso ke hwa bohlokwa ho kgutlisetsa seriti le ho kgutlisa tshepo ya setjhaba.

Hwa bohlokwahlokwa ho kgutliseng tshepo ya setjhaba ke ho netefatsa hore bao ba fumanweng ba kgathile tema kgapong ya mmuso le ho nonyetswa ha bokgoni ba mmuso ho latela ditlaleho tsa Khomishene ya Zondo, ba jara boikarabelo ba diketso

tsena tsa bona tse bakileng tshenyo e ke keng ya lekanngwa naheng ena dilemong tse leshome tse fetileng.

Dihlooho tsa ditheo tsena di dumellane hore ho etsa sena ka katleho ho hlokeha hore:

- Mokgwatshebetso wa naha wa tsa ditjhelete ka kakaretso o etse hore tshebedisano e pakeng tsa ditheo e kgonahale le hore o ntshetswe pele le ho feta le ho matlafatswa.
- Ditheo tse nang le seabo di sebetsa ka katamelano haholo le ho sebetsa ho latela moralo wa kopanelo.
- Di tlameha ho sebetsa mmoho le ka mahlahlaha ho fapanyetsana ka lesedi ho ipapisitswe le molao le ho ntlafatsa tshebediso ya data.
- Ditheo di arolelane mekgwa e hlwahlwa le mehato ho netefatsa phethahatso e tswileng matsoho le hore dintho di etswe ka potlako.
- Ba kgontshang kgapo ya mmuso le manyofonyofo, jwalo ka tse ding tsa dibanka, difeme tse oditang, baemedi ba mmuso le boramolao, ba shebana le letsoho le matla la molao le hore ba jariswe boikarabelo ba bona ke meifo ya bona e ba laolang.

Ke ho latela boitshetleho bona ba tsela e le nngwe e lokelang ho latelwa ke Dihlooho tsena tsa ditheo, ditsebi tsa OECD di ile tsa thusa ka boihlahlobo bo hlokolosi ba ho loela ha tshebedisano e phethahetseng pakeng tsa bophethahatsi ba molao le ditheo tsa molao Afrika Borwa ka ho sebedisa mmotlolo o tshwanang wa ho loela o ipapisitseng le metheo e leshome ya lefatshe ka bophara ya ho lwantshana le ditlolo tsa molao tsa lekgetho tse sibollotsweng ke OECD. Bakgathatema ba supile dintlha tse bakang mathata mmoho le dikgeo le mehato e hlokehang ho lokisa tsena. Wekshopo ena e boetse ya shebana le hore ke mekgwa efe ya tshebedisano ya matjhaba e teng le e sebediswang ka ho phethahala ho lwantshana le ditlolo tsa molao tsa lekgetho, diphallo tse seng molaong tsa ditjhelete, ho hlatsuwa ha tjhelete le ho tshhetswa ka ditjhelete ha diketso tsa boferekanyi.

Diphetho tsa boihlahlobo di bontshitse ho kekela ho hotjha ho kgothatsang ha mawala a mabapi le ho tebisa mokgwatshebetso wa naha wa mautlwela a tsa ditjhelete. OECD e opetse kekelo ena mahofi. OECD e tsheheditse maiteko a kopanelo a mekga ho tswela pele ho ntlafatsa boitshetleho ba kakaretso ba mawala mmoho le mokgwatshebetso ka ho ntlafatsa ditsela tsa lesedi pakeng tsa ditheo moo ho habilweng phapanyetsano e molaong le e sebetsang ka ho phethahala ya lesedi le ho kganna tse mabapi le tshebedisanommoho ho tsa tshebetso. OECD e hlahisitse hore *Fusion Centre* e ka ba mokgwa o motle haholo le o ka atoloswang ho lwantshana le ho hlatsuwa ha tjhelete le ho ahella hodima mosebetsi wa South African Anti-Money Laundering Integrated Taskforce (SAMLIT) e leng bolekanane ba praevete le ba setjhaba boo sepheo ka bona e leng ho lwantshana le ditlolo tsa molao tsa ditjhelete le bo etelletseng pele ke FIC e akareditseng bophethahatsi bo amehang ba molao, ditheo tsa molao, mmoho le dibanka.

OECD e boetse e kgothaditse mekga ho leka le ho hlahloba tse hlahisitsweng ke ditheo tse mabapi le ho shebana le maruo a sa kgoneng ho ka hlaloseha.

Ka kakaretso, diphetho di botshitse ha Afrika Borwa e na le mekgwatshebetso e sebetsang, ho akareditswe le ho thehwa ha sehlopha sa tshebetso sa ditheo tsohle se tsepamisitseng maikutlo hodima diphallo tse seng molaong tsa ditjhelete empa le ha ho le jwalo, ho sa na le tsa ngata tse lokelang ho etswa ho lwantshana le ditlolo tsa molao tsa lekgetho, diphallo tse seng molaong tsa ditjhelete, ho hlatsuwa ha tjhelete le ho tshehetswa ka ditjhelete ha diketso tsa boferekanyi. Tsona di akaretsa matsapa a ho ntlafatsa manollo le kgokahanyo ya data, ho etsa hore melao e sebetse mmoho le ho tla ka mekutu ya ho fokotsa tiehiso le ho phahamisa tse mabapi le phapanyetsano ya ka nako, e nepahetseng le e tshepahalang ka lesedi, ho tebisa mehato e ntseng e tswela pele ya ho loela ha tshebedisano ya ditheo le ho tshepana ha tsona mmoho le ho lekola botjha ditumellano tsa Afrika Borwa tse pakeng tsa dinaha tse pedi le tse ngata hore na di feela di phethahatsa tse neng di tobilwe ka tsona na.

Dihlooho tsa ditheo di tsheditse diphetho tsa wekshopo mmoho le ho phethahatswa ha dikgothaletso jwalo ka mohato o mong wa ho tsosolosa karabelo ya Afrika Borwa ho FATF ka Pherekong wa 2023. Hwa bohlokwa jwale ke ho ba le tsepamo e matla hodima phethahatso le phihlello ya diphetho tse ka lekanngwang.

KE PHETHO